

Szeteli Anna – Alberti Gábor
PTE TTK / PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék

Az univerzális kvantor aszimmetriája a magyar grammatika rendszerében

1. Bevezetés

Tanulmányunk célja bemutatni, hogy az alapvető releváns halmaz alapú operátorok azon tulajdonságuk mellett, hogy explicit jelölésük és egy tágabb, implicit referenshalmaz között fellépő logikai-pragmatikai viszonyt jelölnek, működnek egy topik–predikátum vonalnak nevezhető dimenzióban is, ami az adott, illetve az új – akár korrekciós – információ jelölésével áll összefüggésben (vö. Gécseg 2013: topik–komment tagolású szerkezetek). Ez a gondolat egy kétdimenziós operátormodellhez vezet, melynek megalapozását e tanulmányban tárgyalt prozódiai vizsgálatok eredményei is motiválják.

Első példánk a főnévi szerkezetek általános viselkedését szemlélteti, melyek alapvetően kétféle igekötő–igető-sorrendet váltanak ki (1a-a'). Azonban a *mind(en)* típusú elemek által determinált főnévi

szerkezetek esetében (1b-b'), melyeket univerzáliskvantor-kifejezéseknek nevezünk (É. Kiss 2002), szintaktikai értelemben vett fókusz – a meghatározó ige-tő-igekötő-sorrenddel – nem jelenik meg.

(1) a) Ili eljött.

a') Ili jött el.

b) Mindhárom barátom eljött.

b') *Mindhárom barátom jött el.

(2) a) *Csak / Nemcsak Ili eljött.

a') Csak / Nemcsak Ili jött el.

Emellett megfigyelhető, hogy a *(nem)csak*-kal módosított kifejezések – az első példabokorral szimmetrikusan – kizárólag az ige-tő-igekötő-sorrendet tolerálják, (2a) helyett (2a') lép elő jól formált változattá. A fenti kvantorkifejezések (1b-b') viszont – miközben soha nem váltják ki az ige-tő-igekötő-sorrendet – prozódiai szempontból és pragmaszemantikai szerepüket tekintve topik funkciót (3b,d) és fókusz/predikatív funkciót is (4b,c) felvehetnek amellet, hogy kvantorkifejezések.

(3) a) Köszönöm érdeklődő kérdésedet! Úgy jellemezném a barátaimat, hogy Anti imádja a teniszt, Béci szeret sakkozni és pingpongozni,

b) Csaba is szeret pingpongozni, Top_Q✓

c) Anti és Csaba lelkes komolyzene-rajongó, Béci és Csaba gyakran sörözik,

d) és mindhárom barátom odavan Scarlett Johanssonért. Top_Q✓

(4) a) Azt gondolod, hogy csak Béci szeret pingpongozni, és csak Anti van oda Scarlett Johanssonért?

b) \CSAba is szeret pingpongozni, $\text{Pred}_{\exists\checkmark}$

c) és \MINDhárom barátom odavan Scarlett Johanssonért. $\text{Pred}_{\forall\checkmark}$

A célunk az volt, hogy a fenti miniszituációkat felolvasók mintáiban – Alberti és Szeteli (2017) metodikáját követve – kimutassuk és statisztikai próbákkal igazoljuk a kvantorkifejezések elkülönülését a régi/horgonyzó *versus* új/kontrasztív dimenzió mentén (Szűcs 2017).

2. Kétdimenziós operátorzóna a magyarban

Az általunk vizsgált elemekkel ((1b-b'), (3b,d), (4b-c)) a szakirodalom meghatározó része (pl. Szabolcsi 1997; Alberti–Medve 2000; É. Kiss 2002: 105–150) a topik és a fókusz között elhelyezkedő DistP-vel vagy QP-vel jelölt kvantorhéjak formájában számolt el. Ami a legújabb tárgyalásokat illeti, Laczkó (2016) és Varga (2016) (továbbra is döntően É. Kiss (2002) leírásaira támaszkodva) alapvetően a *predicate portion* (Laczkó 2016: 217) / *Comment* (Varga 2016: 46) mondatszakaszba sorolja az *is*-kvantort és az

univerzáliskvantor-kifejezéseket. Utóbbiak topikként való előfordulását nem zárják ki, de csakis *kontrasztív topikként* említik (Laczkó 2016: 216; Varga 2016: 74).

Farkas és Alberti (2017) a kontrasztív topik inverzhatókori rejtélye kapcsán, miután a kontrasztívan topikalizált kvantorokról kimutatják, hogy azok valójában részlegesen kiolvasott (*partial spell-out*) proposíciók (ld. Surányi 2009), egy kétdimenziós operátormodell szükségessége mellett érvel, melyre hatással volt Buring (1997, 2003) diskurzusalapú megközelítése is, ami a (3-4) példákat ihlette. Ezáltal ragadható meg ugyanis, hogy az általunk vizsgált *mindhárom* és *is* kifejezések egy releváns halmaz fölött operálnak, de egyúttal egy topik–predikátum vonalon is elhelyezkednek.

Az egyik dimenzióban – többek között – az 1. táblázatban bemutatott négy alapvető operátorkaraktert vesszük számításba, amelyeket az adott operátorkaraktert hordozó szintaktikai csoport jelölétének és a diskurzusban ahhoz kapcsolódó tágabb implicit releváns halmaznak (azaz „a szóba jövők/alternatívák halmazának”) a viszonya definiál. A „többek között” arra utal, hogy ilyen jellegű viszonyokat definiálnak az olyan determinánsok is, mint a *legalább öt* vagy a *több, mint négy*.

1. táblázat. A négy alapvető releváns halmaz alapú operátor rendszere, kiegészítve a tágabb implicit halmazról állítást nem tevő topik és igemódosító funkcióval

	✓		–
∃	is-kvantor 'Lili is leült.'	nemcsak-kifejezés 'Nemcsak Ili ült le.'	kontrasztív topik '/Lili \LEült.'
∀	mind-kvantor 'Mindenki leült.'		azonosító–kirekesztő fókusz '\Lili ült le.'
∅	topik 'Lili leült.'		igemódosító 'Virágot szed a réten.'

A táblázatban látható logikai szimbólumok a releváns halmaz azon elemeire vonatkoznak, amelyek nincsenek benne a jelöletben; vagyis a meg nem nevezett alternatívákra. Az azonosító–kirekesztő fókusznak például az a jelentéshozadéka, hogy mindegyik ($\forall$) alternatív szereplőre nézve hamis ($\neg$) a fókusz hatókörében álló állítás. Az *is* és a *nemcsak* viszont azt jelzi, hogy a megnevezetlen szereplők között is akad olyan ($\exists$), amelyre igaz az állítás ($\checkmark$). A *mind*-kvantor azt fejezi ki, hogy a jelölet maga a releváns halmaz, semmilyen megszorító információval nem szükséges „megnevezni” a jelöletbe tartozó elemeket. A kontrasztív topik – ahogy a táblázat megmutatja – szisztematikusan illeszkedik ebbe a rendszerbe,

ígyen: az a hozadéka, hogy van olyan megnevezetlen, akire nézve hamis az állítás. Futólag megemlítyük, hogy aki ennél alulspecifikáltabb definíciót tart ideálisnak (Gyuris 2009), az megkaphatja azt egy olyan típusú „episztemikus emeléssel”, ami az adott példát így értelmezi: „Ami Ilit illeti, róla *tudom, hogy* leült; és van olyan társa, akiről viszont *nem tudom, hogy* leült-e”.

Az operátorrendszer másik dimenzióját topik–predikátum vonalnak nevezzük, ahol a topik mögötti intuíció: „a társalgás aktuális pillanatában már ismert, adott”, „amiről beszélünk”, „ahová horgonyozzuk az új információt” (Bródy 1991; Gécseg 2013). A fókusz pedig ezt az újnak szánt információt nyújtja a címzettnek. A topik–predikátum vonal egy diskurzus világában ragadható meg, ahol a bevezetőben ismertetett (3b) és (3d) példák az analóg tagmondatok alapján topiknak, míg a (4b-c) mondatok ugyanilyen alapon egyértelműen predikatív karakterűnek ítéltetnek.

Az egyik dimenzióban tehát a releváns halmaz alapú operátor-tartalmakat tekintjük, azaz a *dupla referencialitáson* alapuló logikai-pragmatikai rendszert, melyben egy explicit referens egy implicit halmazt is meghív. A másik dimenzióban pedig azt, hogy a főnévi alapú kifejezés új információt nyújt-e, vagy az új információnak a diskurzusba való beleillesztését, azaz a horgonyzást szolgálja-e. Ez utóbbi dimenzióban a *topik/predikátum karakter* dől el.

2. táblázat. *A dupla referencialitás kapcsolata a topik–predikátum szereppel*

	✓			¬
∃	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>nemcsak</i>	kontrasztív topik
∀	<i>mind</i>		<i>mind</i>	fókusz
∅	topik			igemódosító

Mint azt a második táblázat mutatja piros és kék színezésével, a dupla referencialitás és a topik/predikátum dimenzió csak részben független. A *mind*-es és az *is*-es kifejezések produkálnak valódi függetlenséget: ezek horgonyzó topikként és új információval szolgáló predikátumként is funkcionálhatnak. A *nemcsak*-kifejezés és az azonosító-kirekesztő fókusz ellenben csakis predikatív elemként jelenhet meg az ige előtt, irtóhangsúllyal. A dupla referencialitást nem mutató elemek közül a topik csakis topik karakterű, míg az irtóhangsúlyt nem kiváltó igemódosító csakis predikatív lehet. Ami a kontrasztív topikot illeti, nem ismerünk olyan példát, ahol a predikatív zónában bukkana fel, bár logikai karaktere alapján ezt nem zárhatnánk ki eleve.

A szintaktikai reprezentáció módjára némileg utal a (3b,d), illetve (4b-c) példák jelölése az 1. szakaszban. A topik–predikátum vonal „kartografikus” ábrázolása tenné explicitté a szintaxisban a pragmaszemantikai tartalmat: a VP-re több rétegben PredP projekciók,

majd arra több rétegben TopP projekciók épülnének. A *csak*-os és a *nemcsak*-os kifejezések, az igemódosító, valamint az *is*- és *mind*-kvantorok egy része Spec,PredP-be lépne. Duplareferenciális tartalmukra a kifejezések belső szerkezete utal, a *csak/is/mind* szóelemeken kívül ez a tartalom prozódiailag fejeződik ki.

3. Kísérlet a kettős karakterrel bíró kvantorok elkülönítésére

Vizsgálatunkban a nem nyelvész anyanyelvi beszélők (önkéntesek, akik pénzt nem kaptak) szövegdobozokban felvázolt szituációk néhány perces tanulmányozását és értelmezését követően jelezték a kísérletvezetőnek, hogy készen állnak felolvasni azokat. A lapon utasításként szerepelt, hogy „olvassák fel, pontosabban játsszák el az alábbi diskurzusrészleteket”. Azt kértük tőlük, hogy ne monoton felolvasási hangsúlyt alkalmazzanak, mivel az hamis képet adna, hanem éljék át a felvázolt szituációt, amennyire az kikövetkeztethető a szövegkörnyezetből. Kértük, hogy a szórendet tartsák be, illetve figyelmeztettük őket, hogy csak pontot és kérdőjelet adtunk meg, mivel felkiáltójellel vagy különleges írásjel-kombinációkkal nem szerettük volna befolyásolni őket. Felhívtuk a figyelmüket rá, hogy ebből adódóan használhatnak és hasz-

náljanak olyan hangsúlyt, amelyet adott helyzetben természetesnek éreznek, a megnyilatkozásokat úgy olvassák fel, mintha egy hétköznapi beszélgetésben vennének részt. A tesztlapon ezután két szituációba ágyazva szerepeltek a kétdimenziós operátormodelben topik vagy éppen predikatív karakterűnek jósolt kvantor kifejezések.

Az egyetemi alapszak első évében járó jelentkezők önkéntességéből adódóan a nemek arányát nem szabályoztuk, ami így 35:6 lett a női résztvevők javára. A 41 anyagot diktafonnal (44,1 kHz/16 bit) rögzítettük, majd a megadott nyelvi kontextusból (3-4) kiemelt részleteket ((3b), (3d), (4b-c)) a Praat program segítségével elemeztük:

(3) b) *Csaba is* szeret pingpongozni $\text{Top}_{\exists\checkmark}$

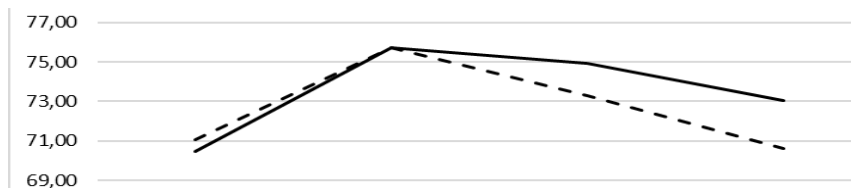
d) és *mindhárom* barátom odavan Scarlett Johanssonért. $\text{Top}_{\forall\checkmark}$

(4) b) $\backslash$ *CSaba is* szeret pingpongozni $\text{Pred}_{\exists\checkmark}$

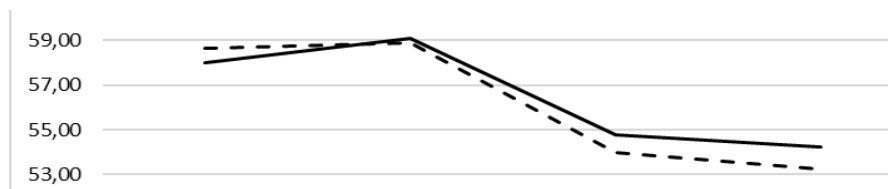
c) és $\backslash$ *MINDhárom* barátom odavan Scarlett Johanssonért. $\text{Pred}_{\forall\checkmark}$

Megvizsgáltuk a fenti fragmentumokban a szavak hosszát, illetve a kezdő szótagok intenzitását és magánhangzójuk alapfrekvenciáját. A hosszok tekintetében megfigyelhető volt, hogy a predikatív karakterű elem – azaz (4c) univerzális kvantora, illetve a (4b)

fragmentumban az *is* helyett a főhangsúlyt hordozó *Csaba* – hosszabb volt a fragmentum többi részéhez viszonyítva, mint topik karakterű elemként a (3b), illetve (3d) mondatokban. Az intenzitás- és a frekvencia adatait tekintve (1-2. ábra) az adatközlők teljes halmazán mérhető volt a két olvasat közötti különbség, ami a fókusz utáni hangsúlyirtottságban nyilvánult meg a topik olvasathoz képest.

2. ábra. Az univerzális kvantort tartalmazó fragmentumok intenzitásátlagai (dB) topik (—) és fókusz (---) nyelvi kontextusban

3. ábra. Az univerzális kvantort tartalmazó fragmentumok frekvenciaátlagai (félhangra váltva) topik (—) és fókusz (---) nyelvi kontextusban

A teljes halmaz mellett vizsgáltunk egy 10 fő kizárása által előálló adatközlői részhalmazt is. Egyrészt olyan résztvevők adatait csonkoltuk, akiknek az anyaga kifogásolható volt, mert nem ejtették ki a vizsgált fragmentum összes egységét, illetve olyan adatközlőkéit, akiknek az esetében az irreguláris zöngképzésük miatt a feldolgozás során az alapfrekvenciaértékek meghatározása problémákba ütközött.

Annak kimutatására, hogy a sokaságok a fenti szempontokat tekintve egymástól szignifikánsan különböztek, F- és párosított t-próbákat alkalmaztunk. A próbáknak alávetett függvények kialakításakor arra törekedtünk, hogy a két vizsgált kifejezést tartalmazó fragmentumok olvasatait hasonló módon különítsük el, ezáltal tendenciákat tudjunk megfogalmazni a topik–predikátum vonalon való elhelyezkedésről.

A hosszparaméterek esetében egy már említett arányt vizsgáltunk a két olvasatban:

$m = l_k / (l_f - l_k)$, ahol m hosszértékek aránya, ezen hosszértékek pedig a kvantor hossza (l_k), illetve a fragmentum hossza (l_f) kivonva belőle a kvantor hosszát ($l_f - l_k$).

Az intenzitás, illetve a frekvencia csökkenésének mértéke közti különbség megragadására pedig a legnagyobb különbséget hasonlítottuk össze a sokaságokban.

3. táblázat. *A statisztikai próbák eredményei a teljes elemszámra és 31 főre*

		n=41; p<0,05	n=41; p<0,01	n=31; p<0,05	n=31; p<0,01
$Q_{\exists}$	hossz	Hamis	Hamis	Hamis	Hamis
	intenzitás	Igaz	Igaz	Igaz	Igaz
	f_0	Igaz	Igaz	Hamis	Hamis
$Q_{\forall}$	hossz	Hamis	Igaz	Hamis	Hamis
	intenzitás	Hamis	Hamis	Hamis	Igaz
	f_0	Igaz	Igaz	Hamis	Igaz

A 3. táblázat a statisztikai próbák eredményeit tartalmazza. Amely esetekben a cella hamis értéket mutat, elvethettük a null-hipotézist, hogy a különbség a véletlen hatása volna.

A hosszpróbák mindkét vizsgált kvantort már a teljes adatközlői halmaz vizsgálata során is szignifikánsan elkülönítették. Az univerzális kvantor esetében az intenzitásértékek is szignifikáns különbséget mutattak. Az 1. ábrán meg is figyelhető ez, illetve az adatok jelentőségének tudatosítása végett itt jegyezzük meg, hogy 3 dB különbség már kétszeres hangintenzitást jelent. Az összes adatot szemléltető 2. ábrán az univerzális kvantor frekven-

ciaviszonyain már megfigyelhető különbség, de az csak a csonkolás után vált szignifikánssá. A 31 fős adatközlői részhalmaznál tehát már az *is* kvantort tartalmazó fragmentumokat és az univerzális kvantort is sikeresen el tudtuk különíteni.

Levonhatjuk a következtetést, hogy a fenti két releváns halmaz alapú operátor az anyanyelvi beszélők számára értelmezhető és produkálható különböző szituációkban a fókusz mellett nemkontasztív topikként is.

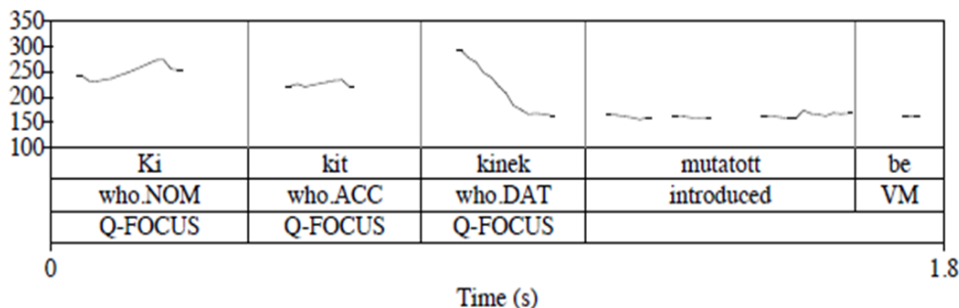
4. Összefoglalás és kitekintés

Kitekintés gyanánt röviden ismertjük, hogy a kérdőszóláncolatok hogyan működnek a topik–predikátum vonalon, újabb érvként felhozva ezt a kvantorok kettős természete és a kétdimenziós modell mellett.

É. Kiss (1992) meggyőzően érvel amellett, hogy a kérdő kifejezések az igeelőtti azonosító–kirekesztő fókuszpozícióban vannak (ami jelen modellünkben a legalsó PredP specifikálójának felel meg), közvetlenül az igeelőtt. Ennek látszólag ellentmondanak a kérdőszóláncot tartalmazó mondatok (5a), de É. Kiss eképpen magyarázza a jelenséget: csak az utolsó kérdőszó funkcionál kérdő kifejezésként, a korábbiak valójában álrúhás univerzális kvantorok.

- (5) a) Ki kinek \KIT mutatott be?
 a') Ali például Baláznak és Csabának a \HÚgát mutatta be, Dani-
 nak és Edének pedig a \NŐvérét. Balázs Alinak egy \VOLT \BA-
 rátnőjét ajánlotta,...
 b) \KI mutatott be \KInek \KIT?
 b') ^(?)\KI KInek KIt mutatott be?

Ebben a felfogásban tehát az (5a) valójában ezt jelenti: „mindenkinek az esetében a többiekre nézve mondd meg, hogy az adott személy az adott személynek kit mutatott be”. A mondat elhangozhat a fenti értelemben egy szituációban, ahol például öt barát elhatározza, hogy mindegyikük megpróbál a többieknek személyre szabottan barátnőjelöltet találni az ismerősi köréből. Jelen modellünkben azonban az (5a) szórend többértelműnek jósolódik, mivel az univerzális kvantorról azt állítjuk, hogy lehet topik, de kerülhet a predikatív zónába is. Az É. Kiss-féle ún. párlistás olvasatban a két kvantorszerepű kérdőszót topik funkciójának kell tartanunk, a kongruens válaszséma alapján (5a'). A Mycock-féle (2010) dallamvonal is (idézi Laczkó 2017: 215) ezt erősíti meg, mivel – a predikatív zóna bal szélén – a főhangsúly a *KInek* kérdőszóra esik, az első két kérdőszó ebben az esetben a topik-zónában van és szereplőket gyűjt.

4. ábra. Az (5a) mondat dallammenete

Több kérdőszó az Alberti és Medve (2000) által elemzett tükörfókuszos konstrukcióban fordulhat még elő (5b). Itt egyetlen bemutatásra kérdezzük rá, mindhárom kérdőszó predikatívan értendő: „kik között történt meg az, hogy egyikük a másikuknak a harmadikukat mutatta be?”. A fenti (5b') szórend is hangsúlyozható úgy, hogy ilyen jelentést kapjunk, tehát a kérdőszói álrúhába bújtt kvantorkifejezés is állhat a predikatív zónában.

Az utolsó jelenség bemutatásával is azt igyekeztünk hangsúlyozni, hogy a górcső alá vett kvantorok szintaktikai pozíciója nem tisztázott teljes mértékben, illetve azt, hogy a topik–predikátum vonalon történő építésüket javasoljuk. További kutatási feladat lehet az információs fókusz (É. Kiss 1998) ezt az értelmezését összhangba hozni a kvantorok hatóköri olvasatairól

számot adó kurrens szakirodalom (Surányi–Turi 2016, 2017) megállapításaival, ezáltal állítva fel egy átfogó képet a releváns halmaz alapú operátorokról.

Tanulmányunk döntő hozadékanak a 3. ábrán bemutatott kísérletes eredményeket tartjuk. Igazoltuk, hogy a (3-4) példasorban szemléltetett $\text{Top}_{\forall\checkmark}$ és $\text{Pred}_{\forall\checkmark}$ nyelvi konstrukcióknak – a topikként és a predikatívan működő univerzális kvantor-kifejezésnek – a hangalakja szignifikánsan eltérő: statisztikailag megbízhatóan hamisnak bizonyult az az ellentétes kiinduló hipotézis, hogy eltérésük csak a véletlen műve. Az, hogy a 3. táblázatban bemutatott kísérletes eredmények nem mutatnak minden prosódiai jellemzőre vonatkozóan szignifikáns eltérést, egyáltalán nem gyengíti az iménti állításunkat: két nyelvi jel hangalakja akár egyetlen paraméterbeli különbség által is megbízhatóan elkülönül (pl. a *fen* és a *fenn* szavaké). Ugyanígy sikerült kimutatni, hogy a $\text{Top}_{\exists\checkmark}$ és a $\text{Pred}_{\exists\checkmark}$ nyelvi konstrukciók is eltérő prosódiai jellemzőjű nyelvi jelek (3. táblázat). Továbblépni a prosódiai elkülönítés tekintetében egy olyan általános elmélet kidolgozásával lehetne, amelyben „le tudnánk kottázni” a prosódiaileg releváns jegyek sorozatát, pontosan rámutatva, hogy két hangalak mely pontokon rendelkezik valóban eltérő mögöttes reprezentációval, és mely pontokon okozza eltérésüket pusztán a véletlen szeszélye.

- Alberti, Gábor – Medve, Anna 2000. Focus Constructions and the “Scope-inversion Puzzle” in Hungarian. In Alberti, Gábor – Kenesei, István (eds.): *Approaches to Hungarian* 7. Szeged: JATEPress. 93–117.
- Alberti Gábor – Szeteli Anna 2017. Szemafor hát! Kézirat benyújtva a *Jelentés és nyelvhasználat* folyóiratnak a megegyező című előadás alapján. Elhangzott: *Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem BTK. 2017.04.28.
- Bródy, Mihály 1991. Remarks on the Order of Elements in the Hungarian Focus Field. In Kenesei, István (ed.): *Approaches to Hungarian* 3. Szeged: JATE. 95–121.
- Büiring, D. 1997. *The Meaning of Topic and Focus. The 59th Street Bridge Accent*. London, New York: Routledge.
- Büiring, D. 2003. On D-Trees, Beans, and B-Accents. *Linguistics and Philosophy*. 26: 511–545.
- É. Kiss Katalin 1992. Az egyszerű mondat szerkezete. In Kiefer Ferenc (szerk.): *Strukturális magyar nyelvtan 1. Mondattan*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 79–179.

- É. Kiss, Katalin 1998. Identificational focus versus information focus. *Language*. 74. 245–273.
- É. Kiss, Katalin 2002. *The Syntax of Hungarian*. Cambridge: CUP.
- Farkas, Judit – Alberti, Gábor. 2017. The inverse-scope puzzle of contrastive topics in Hungarian, which does not exist at all. Kézirat benyújtva: *Approaches to Hungarian* 16.
- Gécseg Zsuzsanna 2013. Adalékok az információs szerkezet és mondat szerkezet összefüggéseinek kérdéséhez. *Magyar Nyelv*. 109(1): 32–49.
- Gyuris, Beáta 2009. *The Semantics and Pragmatics of the Contrastive Topic in Hungarian*. Budapest: Lexica.
- Laczko, Tibor 2017. *Aspects of Hungarian Syntax from a Lexicalist Perspective*. Akadémiai doktori értekezés. Debrecen.
- Mycok, L. 2010. Prominence in Hungarian: The prosody-syntax connection. *Transactions of the Philological Society*. 108(3): 265–297.
- Szabolcsi, Anna 1997. Strategies for Scope Taking. In Szabolcsi, Anna (ed.): *Ways of Scope Taking*. Dordrecht: Kluwer, 109–154.
- Surányi, Balázs 2009. “Incorporated” locative adverbials in Hungarian. In É. Kiss, Katalin (ed.): *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces*. Berlin: Mouton de Gruyter. 39–74.
- Surányi, Balázs – Turi, Gergő 2016. Az információs szerkezet szerepe a kvantorok hatókör-értelmezésében. In Kas Bence

(szerk.): „Szavad ne feledd!” *Tanulmányok Bánréti Zoltán tiszteletére*. Budapest: MTA NyTI. 233–246.

Surányi, Balázs – Turi, Gergő 2017. Focus and quantifier scope: An experimental study of Hungarian. In van der Hulst, H. – Lip-ták, Anikó (eds.): *Approaches to Hungarian*. 15. Amsterdam: John Benjamins. 209–238.

Szűcs, Péter 2017. *On Clause-Initial Discourse-Related Constructions in English and Hungarian*. PhD dissertation. University of Debrecen.

Varga, László 2016. The Intonation of Topic and Comment in the Hungarian Declarative Sentence. *Finno-Ugric Languages and Linguistics*. 5(2): 46–77.